

Maurycy Mochnacki – polski działacz, publicysta polityczny, filozof, krytyk literacki i muzyk, uczestnik i kronikarz powstania listopadowego, jeden z teoretyków polskiego romantyzmu i jeden z najbłyszczących umysłów i największych charakterów jakie posiadała Polska. Urodził się 13 września 1803 roku w Bojańcu. Wychowanie odebrał w domu rodzicielskim, a chcąc być przyjętym na studia, przez kilka miesięcy uczęszczał w Warszawie do liceum. Studiował na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego. Tu przeżył pierwsze bezpośrednie zetknięcie z rosyjskim aparatem policyjnej przemocy. Napadnięto go we własnym mieszkaniu, a gdy próbował bronić się przed atakiem żandarmów, wywleczono go z domu, zaarrestowano i przez ponad miesiąc zmuszano do publicznych robót w ogrodach Belwederu. Ta napaść wydarzyła się w czasie dla Mochnackiego szczególnie ważnym, ponieważ za kilka dni miał otrzymać dyplom ukończenia studiów uniwersyteckich. Zamiast dyplomu czekało go jednak relegowanie ze studiów i zakaz zatrudniania w jakichkolwiek publicznych instytucjach. Czekają go również kolejne szykany. W roku 1823 spotkało go ponowne uwięzienie, trwające niemal rok. Tym razem powodem była przynależność do Towarzystwa Wolnych Polaków. Okres tego uwięzienia jest szczególnie kontrowersyjnym punktem biografii Maurycego Mochnackiego. Tu bowiem spisał memoriał, w którym występował przeciwko polskiemu szkolnictwu w Królestwie Kongresowym. Znalazło się w nim również potępienie wolnościowego piśmiennictwa i zachęta dla Rosjan, by z całą surowością stosować wobec opornych środki represyjne. Wiadomo jednak, że ów memoriał napisał Mochnacki pod presją, sterroryzowany przez rosyjską policję. Przez kilka miesięcy pracował także w rosyjskiej cenzurze, odmowa groziła bowiem następnym aresztowaniem. Ponieważ nie wykazywał jednak oczekiwanej od niego gorliwości, a ustne i pisemne środki nacisku zawiodły, wygnano go z cenzury jako "niegodnego zaufania rządu", z zakazem podejmowania pracy w urzędach publicznych. To ukształtowało go na całe życie w twardej nienawiści do moskiewskiej niewoli. Ustaliło też jego pogląd na system autonomii Królestwa Polskiego z carem rosyjskim w roli króla i bratem carskim jako wodzem naczelnym Wojska Polskiego. Pozbawiony możliwości zasiadania na rządowych posadach, stał się Mochnacki publicystą i wydawcą czasopism. W latach 1826–1830 pracował w redakcji "Izydy Polskiej". Był także współzałożycielem i publicystą "Gazety Polskiej" (1827–1829), później pisywał dla "Kurieru Polskiego". Jego teksty były stałym, niemal codziennym składnikiem tej gazety, aż do wybuchu powstania

listopadowego. W odpisach krążyła także redagowana przez niego gazeta "Głos obywatela z ziemi zabranej".

Maurycy Mochnacki był studenckim konspiratorem, więźniem politycznym wielkiego księcia Konstantego, publicystą politycznym, uczestnikiem sprzysiężenia Wysockiego i Nocy Listopadowej (29 XI 1830 r.). W czasie powstania był jednym z przywódców obozu radykalnego, przeciwnikiem działań Rady Administracyjnej i dyktatury Józefa Chłopickiego. Naczelnym wódz Siły Zbrojnej Narodowej Michał Gedeon Radziwiłł przesłał Mochnackiemu patent oficerski, jednak ten jako szeregowiec zaciągnął się do 1 Pułku Strzelców Pieszych i wziął udział w bitwie o Olszynkę Grochowską. Został ranny w ramię i nogę. Po zaleczeniu ran, już w stopniu oficera walczył pod Okuniewem, Wawrem, nad Liwcem pod Długosiodłem i w bitwie pod Ostrołęką. W bitwie tej został czterokrotnie ranny i już w okresie do upadku Warszawy nie brał czynnego udziału w walkach. Resztę powstania spędził u boku dyktatora Jana Krukowieckiego jako jeden z jego najbliższych współpracowników. Nie zaprzestał działalności publicystycznej. W wydawanym w czasie powstania "Dzienniku Krajowym" głosił hasła odbudowy niezależnej państwowości Polski, ale urządzenia jej ustroju według nowych, bardziej demokratycznych zasad. Za męstwo w czasie Powstania nagrodzono go odznaczeniem *Virtuti Militari*. Trzy ostatnie lata życia 1831–1834, a więc okres tuż po powstaniu, spędził we Francji. Na ziemiach polskich groziła mu śmierć. Zaocznie skazano go na powieszenie za udział i rolę w Powstaniu. Był jednym z najważniejszych publicystów "Pamiętnika Emigracji Polskiej", pisma wychodzącego po polsku w Paryżu. Na łamach "Pamiętnika" ukazała się jego rozprawa "O duchu i źródłach poezji w Polsce", w której objawił się jako zwolennik postawy romantycznej, oddając prymat intuicji nad oświeceniowym myśleniem racjonalnym. W tej rozprawie zawarł także przekonanie o literaturze jako czynniku najsilniej spajającym naród i określającym jego świadomość. Także na emigracji ukazała się jego praca historyczna "Powstanie narodu polskiego", będąca w zamierzeniu autora dziejami powstania listopadowego, a także analizą przyczyn jego klęski. Wywarła ona silny wpływ na następne generacje Polaków.

Mochnacki kochał Polskę uczuciem gorącym i romantycznym, wielbił jej wielkość historyczną i tradycje wolnościowe. Był przy tym twardym realistą. Jego lewicowość i radykalizm doby wojny polsko-rosyjskiej 1831 roku miały swe źródło w dążeniu do wydobycia z ludu polskiego maksimum siły wojskowej dla walczącego z najazdem rosyjskim kraju. Jego konserwatyzm na emigracji, poparcie arystokratycznego obozu księcia

Czartoryskiego, miał podobne źródło. Wielkość intelektualna i moralna Maurycego Mochnackiego, jego pełne poświęcenia dla sprawy wolności Ojczyzny życie i jego dorobek intelektualny, potwierdzony czynami, w tym czynami bojowymi, dały mu poczesne miejsce w gronie wielkich Polaków. Jego myśl polityczna pozostaje cennym instrumentem analizy rzeczywistości do dziś. Jego cnoty moralne są zaś wzorem godnym naśladowania. Zmarł 20 grudnia 1834 roku w Auxerre, gdzie został pochowany. 27 listopada 2021 roku odbył się jego ponowny pochówek na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie.

Źródła:

<https://culture.pl/pl/tworca/maurycy-mochnacki>

<https://dzieje.pl/wiadomosci/maurycy-mochnacki-obywatel-polski-wrog-moskwy>

https://pl.wikipedia.org/wiki/Maurycy_Mochnacki